

Effektrapport

Stödinsatserna Helgläger och
Coach vid placering

Inledning

En placering innebär stora påfrestningar för barn och unga. Att flyttas från sin familj till ett nytt hem, och många gånger snart ett till och därefter ytterligare ett, är en enormt krävande och känslomässigt ansträngande process. Dessutom fattas de livsavgörande besluten ofta utan att barnen är delaktiga i processen. Många gånger känner barnen stor skam och skuld för att de har lämnat sina biologiska föräldrar och syskon och har stora ansvarskänslor för sin ursprungsfamilj trots att de inte längre bor tillsammans. Det leder till stor oro och osäkerhet hos barn som lämnas med obesvarade frågor och farhågor som de ibland tvingas bära ensamma.

Många barn har under lång tid blivit utsatta för omfattande omsorgssvikt och traumatiska situationer före sin placering och de har i mycket högre grad än andra barn både psykisk och fysisk ohälsa. Placerade barn har också stora överrisker för att gå ut grundskolan utan gymnasiebehörighet. Samtidigt får barn som placeras i familjehem sällan ytterligare stöd beviljat av socialtjänsten, eftersom de redan anses ha fått samhällets tyngsta insats och för att det finns en tro på att familjehemmet kan täcka barnets alla behov. Vi på Maskrosbarn är dock övertygade om att placerade barn har behov av ytterligare stödinsatser. Därför har vi tillsammans med Göteborgs stad och med ekonomiskt stöd av Vinnova erbjudit de två stödinsatserna Helgläger och Coach vid placering av socialtjänsten till drygt femtio placerade barn i Göteborg i åldrarna 13–18 år under 2021–2023.

Helgläger arrangeras fem gånger om året och ungdomarna kan delta i upp till tre år. På varje läger deltar mellan 16–20 ungdomar och ett tiotal ledare, och ungdomarna får vid varje tillfälle ta del av såväl gruppstöd som individuella stödsamtal. Gruppen gör även aktiviteter, åker på utflykter och gör olika övningar och lekar. I coachprogrammet matchas ungdomar och vuxna coacher med varandra. De träffas varje vecka i upp till tre år. Varannan vecka gör de olika aktiviteter eller har friare samtal, och varannan vecka arbetar de med ett metodmaterial.

Med stödinsatserna ges ungdomarna möjlighet att träffa andra ungdomar och vuxna som har liknande erfarenheter. Ungdomarna får ett sammanhang och verktyg för att hantera de känslor som uppstår i samband med en placering. Vi har utvärderat stödinsatserna genom intervjuer med ungdomar och personal, och resultatet visar att insatserna har stor inverkan på ungdomarnas känsla av ensamhet, egenmakt och framtidstro. Maskrosbarns ungdomar är våra främsta experter i precis allt vi gör – därför följer här deras syn på stödinsatserna.

Om rapporten

Rapporten bygger på djupintervjuer med ungdomar i stödprogrammen Helgläger och Coach vid placering. De tillfrågade ungdomarna har alla tagit del av minst en av stödinsatserna under två till tre år. Ungdomarna har fått svara på, och resonera kring, åtta frågor om hur de uppfattar effekterna av stödinsatserna. Frågorna har besvarats utifrån kategorierna,

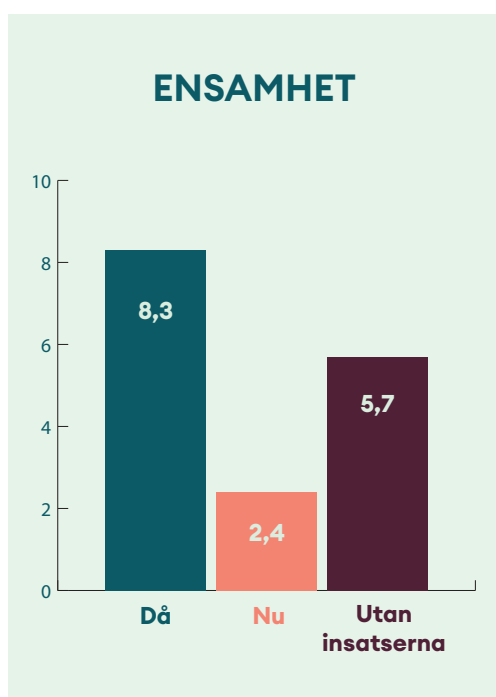
- **då** – hur de upplevde situationen innan de tog del av stödinsatsen/insatserna
- **nu** – hur de upplever situationen nu
- **utan insatserna** – hur de tror att de hade upplevt situationen om de inte fått ta del av insatserna.

Alla frågor har besvarats utifrån en skala där 0 är det lägsta värdet och 10 det högsta.

Ensamhet

Maskrosbarns stödinsatser har stort fokus på gemenskap och identifikation. Alla som arbetar i stödverksamheten har själva erfarenhet av att växa upp med en förälder som har ett missbruk, en psykisk sjukdom eller som utsatt dem för våld. När barnen kommer till oss är det inte sällan första gången de träffar andra som delar liknande erfarenheter. I stödinsatserna för placerade barn har en del av personalen även egen erfarenhet av placering.

En stor del av barnen beskriver att de kände sig mycket ensamma innan de tog del av insatserna. När de kom till Maskrosbarn minskade ensamheten avsevärt. De beskriver att de känt sig förstådda på riktigt för första gången och att det haft stor betydelse att få träffa andra som har liknande erfarenheter.

”Det kändes som att ingen förstod mig. Men sedan kommer man hit och så är det folk som verkligen fattar, man får en chock liksom. Det kändes bra.”

”Ja, jag hade ändå vissa vänner, men de sa liksom att de förstod, men jag tror inte att de riktigt gjorde det. Här är alla lika på ett sätt, men ändå olika. Förut kände jag liksom ”varför är det bara jag?”

”Innan då kände jag mig ganska ensam i det liksom. Jag vågade inte prata om det och jag hade inte jättemycket vänner och så.”

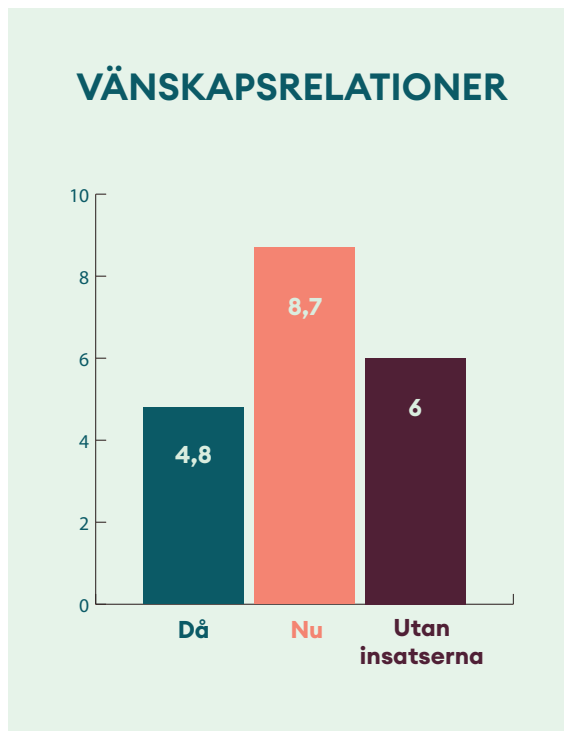
”Det blev ju som en slags gemenskap och samhörighet som jag tror att andra inte får uppleva om de inte har varit med om något liknande. Folk blir hörda på ett annat sätt, alla får uppmärksamhet på ett positivt sätt. Det är en erfarenhet man kommer att ta med sig hela livet tror jag. Efter ett sånt här helgläger så får man massor av energi.”

”Ja och att alla de förstår ju när man pratar om saker, inte som vanliga eller vad man ska säga, som kanske inte förstår för att de liksom har haft det bra. Sedan också ni vuxna som också förstår, det är ju er man kan prata med.”

**”Jag var jätteensam, jag kände mig jätteensam innan jag kom hit.” (Intervjuledare)
”Känner du dig ensam idag?” (ungdom) ”Nej jag känner mig inte ensam idag. Jag har människor överallt, jag pratar med alla och alla pratar med mig. Skolan, här, hemma.”**

”Man hade ju aldrig hört om något annat liksom, så jag kände att det var jag mot världen, försökte bara överleva dagarna. Till skillnad från nu, nu vet jag vad Maskrosbarn är, jag är i själva organisationen. Nu känner jag mig inte ensam.”

Ungdomarna svarade även på frågan om hur nöjda de var med sina vänskapsrelationer innan insatserna, hur nöjda de är nu och hur nöjda de tror de hade varit utan insatserna. I samtalen framkommer att den gemenskap som finns på Maskrosbarn betyder mycket för ungdomarna och att de har fått många nya vänner genom organisationen. De beskriver också att stödmaterialen vi arbetar med har gett dem verktyg för att skapa fler meningsfulla vänskapsrelationer och att sätta gränser i de relationer som tagit mycket energi eller på annat sätt varit destruktiva.

”Jag hade inga riktiga vänner. De skämdes över att hänga med mig.”

”Jag har fått många vänner på Maskrosbarn.”

”Man lärde sig mycket på helgläger, hur man bearbetar och typ hur man ska ta hand om vänskapsrelationer, så det tyckte jag var jättebra. Copingstrategier heter det.”

”Ja jag var jätteensam, ingen ville vara med mig.”

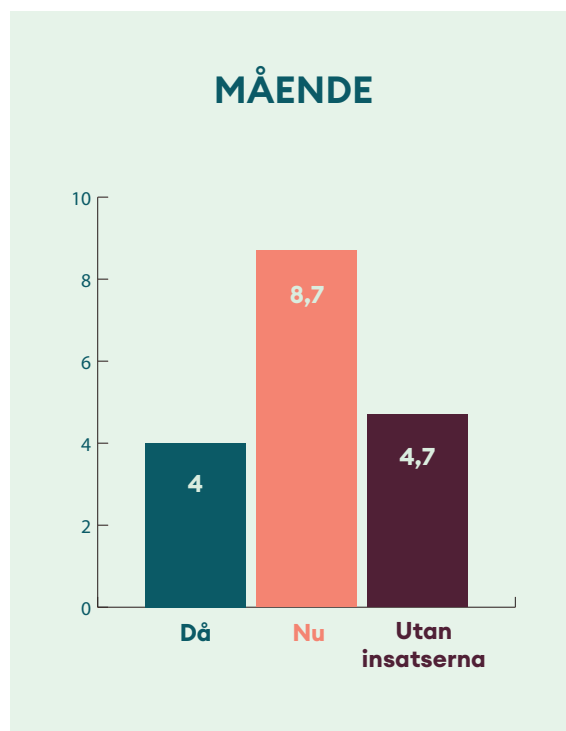
”Under min tid här har jag insett vad som har varit mina rätta kompisar och vad som har varit fel kompisar.”

”Ja, det är som på arbetsgrupperna att våga prata med folk jag inte känner och så. Först hade jag två kompisar på skolan, men nu har jag fyra till, så vi är liksom ett gäng på sju.”

”Vi lär oss ju saker hela tiden på helgläger, vad som är okej och inte okej. Relationer pratar vi om på läger, på grund av det har jag ju sagt upp vänskapsrelationer som jag vet är dåliga, vi har ju jobbat med det och ritat och målat och allting. Man märker ju att arbetspassen som man har på helgläger hjälper verkligen.”

Egenmakt

I stödverksamheten arbetar vi aktivt för att stärka ungdomarnas självkänsla och för att de ska få ökad känsla av egenmakt. Det handlar bland annat om att ge dem fler verktyg för att hantera sin situation och stärka sitt psykiska mående. En klar majoritet av ungdomarna beskriver att de mår mycket bättre nu än de gjorde innan de tog del av insatserna. Ett starkt mående är grunden för att kunna stärka sin självkänsla och i förlängningen också känslan av egenmakt.

"Det var liksom mycket självmordstankar, rakt ut. Det gick inte, jag visste inte vart jag skulle ta vägen."

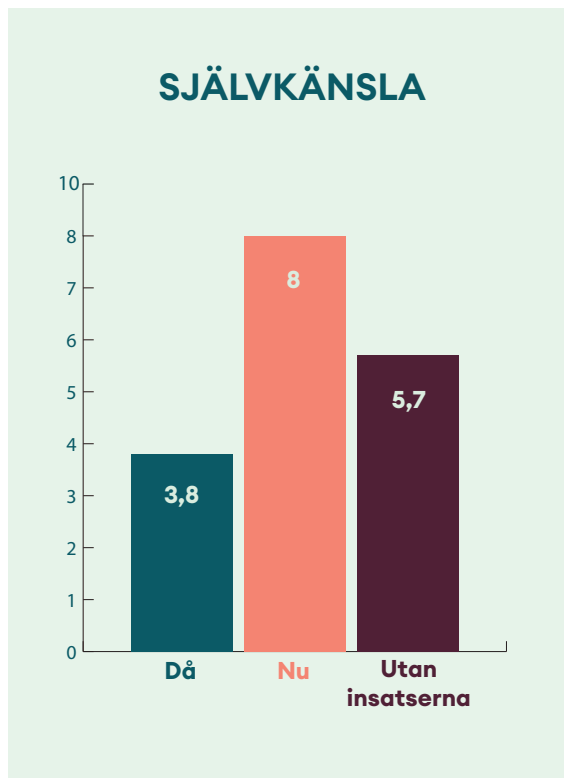
"Jag var jättedeprimerad innan. Alltså jag tänkte jättemycket på mina föräldrar och sånt. Så jag mådde kanske inte jättebra då, eller jag mådde bra men ändå inte bra."

"Jag mådde piss förut, för att jag var klassens clown och höll in allt i mig själv. Jag visste inte hur jag skulle vara, så jag skojade bort allting."

"Innan så hade jag alltid en sån "ont i magenkänsla" ganska ofta. Så det var lite dåligare då."

"Jag tror att jag hade mått sämre utan Maskrosbarn, mycket sämre."

Ett av rapportens tydligaste resultat handlar om självkänsla. Vi ställde frågan ”tycker du om dig själv?” till ungdomarna. De flesta beskriver att de har gjort en stor utveckling. En stor del av Maskrosbarns stödmetod kretsar kring att bekräfta ungdomarna och stärka deras självkänsla – de ska alla veta att de är värdefulla och unika.

”Jag hatade mig själv, jag tyckte inte alls om mig själv. Jag gjorde verkligen inte det.”

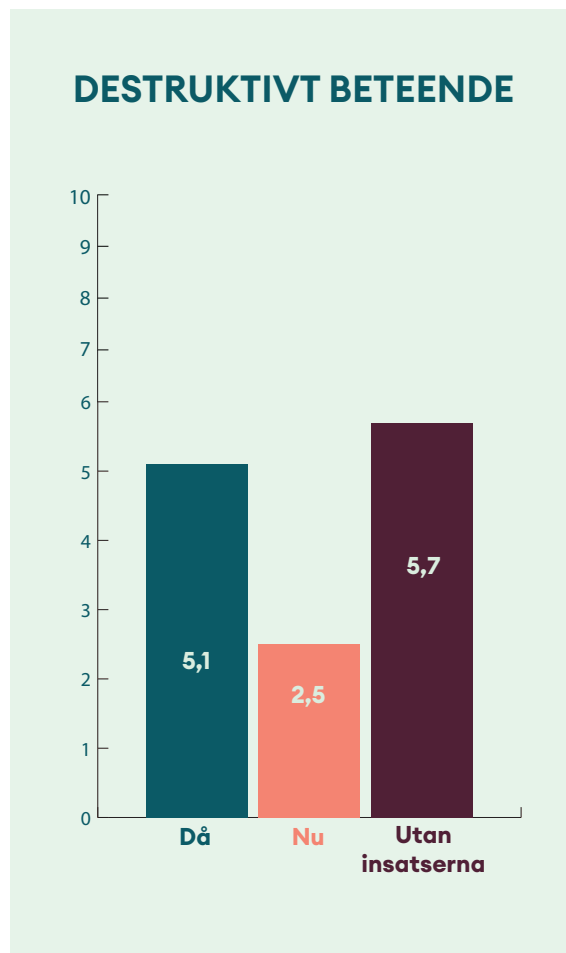
”Maskrosbarn har hjälpt mig att inse att jag är mer värd än jag trodde innan och att det är okej att vara annorlunda.”

”Jag tror typ att mycket kommer från ledarsamtalen. Jag bodde i en familj där det var så att mycket var liksom mitt fel och då fick jag aldrig höra från ett annat perspektiv.”

”Jag är jättetacksam för min coach. Innan så var jag jättearg och ledsen över att jag blev placerad, för tre år sedan, men nu är jag jättetacksam över det.”

”När jag började här fick jag en massa nya vänner och en ny insikt om att det kan bli bättre bara man vill och kan och försöker och lägger tid på sig själv.”

Ytterligare ett led i att ge ungdomarna ökad känsla av egenmakt handlar om att de ska få kunskap om positiva copingstrategier som kan ersätta destruktiva beteenden. Många av ungdomarna beskriver att de har haft olika former av självskadebeteenden eller andra destruktiva beteendemönster. Inom insatserna arbetar vi för att förändra beteenden genom att introducera dem till andra strategier att ta till när de mår dåligt. Det handlar också om att ungdomarna ska, i vissa fall för första gången, få lära sig och reflektera över vad som får dem att må bra. Många är inte vana vid att prioritera sig själva och sina behov, vilket de får hjälp med hos oss.

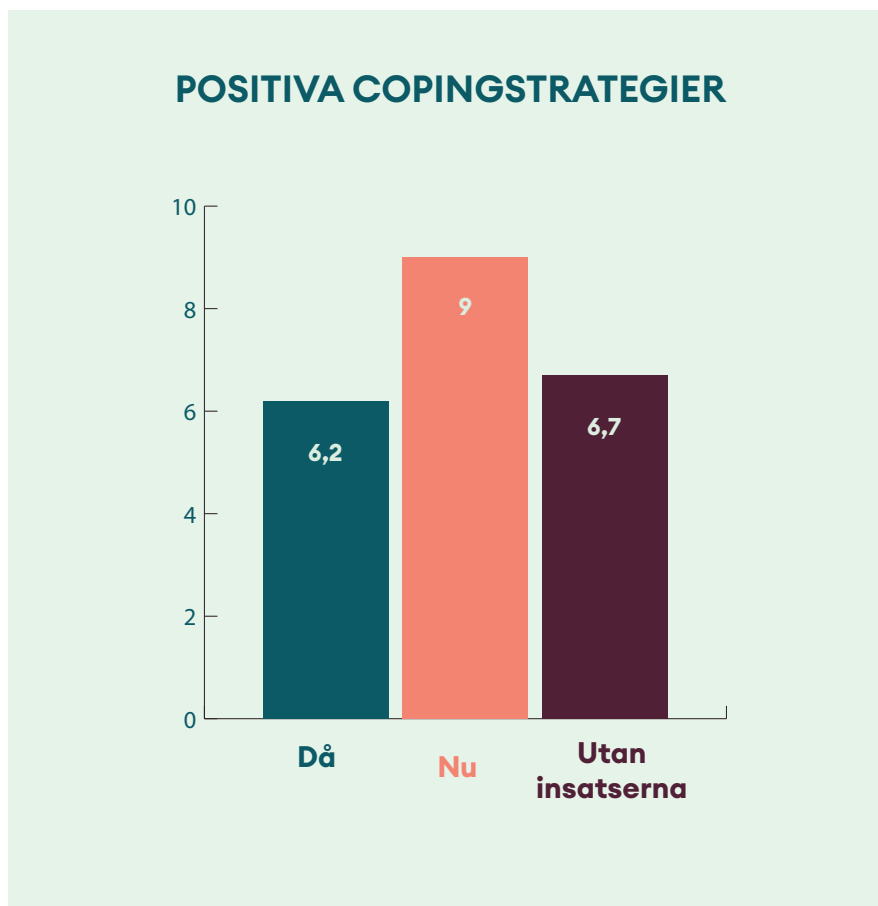

”Jag kan bryta kontakten med folk som jag inte vill umgås med och så. Jag har lättare att säga nej och stå upp för mig själv.”

”Utan Maskrosbarn hade jag nog haft andra tankar om mig själv, inte tyckt om mig själv lika mycket, inte varit lika stark tror jag för att typ stå emot saker kanske.”

”Jag dras enklare till människor som inte är bra än människor som är bra, men nu gör jag inte det så jätteofta, nu har jag börjat tänka mer på konsekvenser och sånt.”

”Alltså jag såg det inte då, men det var att jag var med kriminella. Det var inte det jag hade velat egentligen, innerst inne, men vad hade jag för val? Jag hade påbörjat det när jag mådde som sämst och sedan kunde man inte avsluta det på något sätt.”

”Man har ju fått tips. Jag lyssnade inte på musik så mycket förut, sedan var det någon på läger som sa att man kunde lyssna på mer musik, vilket är en sak som får mig att må bra.”

”Min stora grej är att jag vill göra allting rätt och om jag inte gör det så tycker jag att jag är dålig. Jag har fått inse att jag är liksom ett barn, jag kan inte göra allting rätt och det har känts bra att inse.”

”Man lär sig väldigt mycket att prioritera sig själv och stärka sig själv och hela den grejen.”

”Vi får ju höra mycket att man inte måste göra saker som man inte vill, som att om jag inte vill ha kontakt med mamma så behöver inte jag ha det. Det har alltid känts som att det är jättekonstigt om jag hade sagt till mamma att jag inte vill ha kontakt, men här har jag känt att jag kan göra så.”

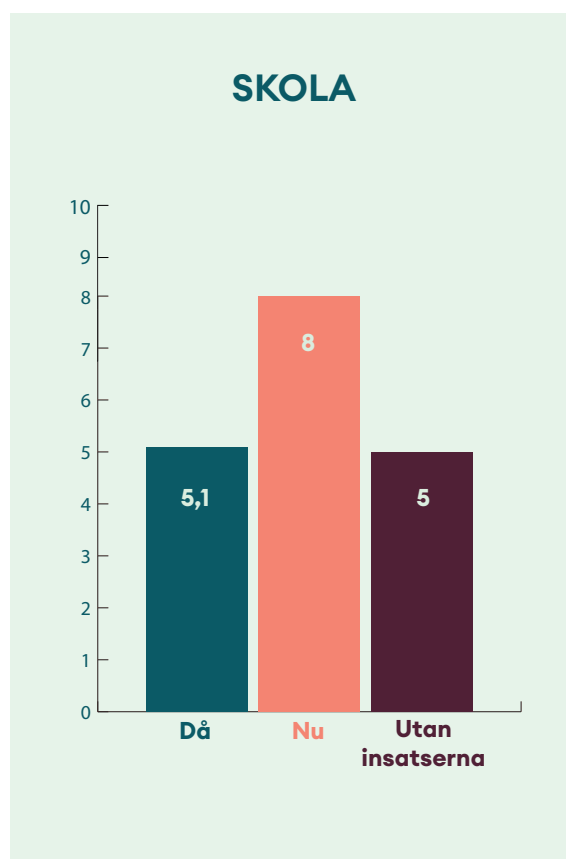
”Sedan fick jag det här tankesättet, eller först att jag har börjat förstå vad jag har rätt till, vi har pratat om barnkonventionen och såna saker.”

Framtid

Ett viktigt element i stödinsatserna handlar om att förbereda ungdomarna för framtiden och vuxenlivet. Genom stark gemenskap och bättre strategier för att hantera sitt mående får ungdomarna med sig verktyg att använda även i sammanhang utanför Maskrosbarn. Skolan är en av de absolut viktigaste skyddsfaktorerna för ungdomar i utsatta hemmiljöer. Att trivas i skolan, närvara på lektionerna och ta del av skolans gemenskap innebär en många gånger avgörande grund för ungdomarnas möjlighet att i vuxenlivet få en sysselsättning, skapa meningsfulla relationer och vara en aktiv del i samhället.

Under tiden på Maskrosbarn påverkar flera faktorer skolan – många börjar gymnasiet och det händer saker i vänskapsrelationer och personlig utveckling som inte har med våra stödinsatser att göra. Trots det beskriver flera ungdomar att det känns bättre att vara i skolan nu än det gjorde tidigare, och många knyter det till de verktyg de har fått genom stödinsatserna.

Att den som exempelvis varit mobbad i skolan har fått vänner i organisationen, att den med stort självhat fått en bättre självkänsla, eller att den med depression fått rätt stöd för att må bättre, har givetvis stor inverkan på ungdomarnas inställning till och känslor kring skolan.

”Alltså det var ju inte kul liksom, jag var ju där bara för att komma bort.”

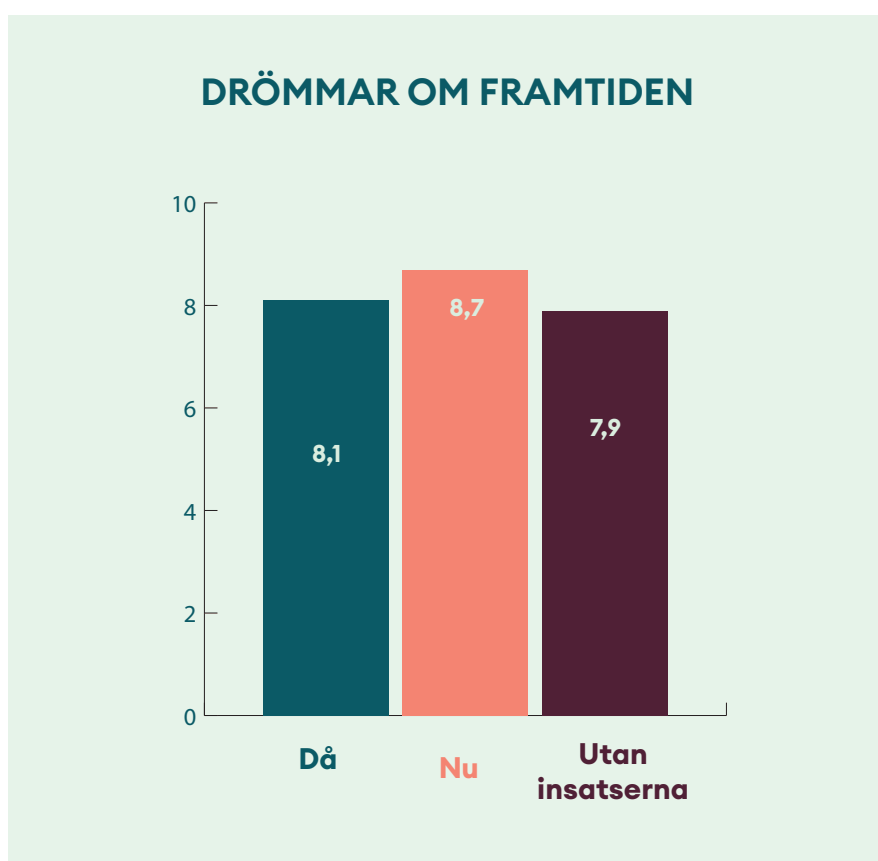
”Jag har alltid tyckt om skolan, för jag har inte tyckt om att vara hemma, så skolan har varit som en trygghet.”

”Ja, mobbad i skolan och jag hade inga äkta vänner och så.”

”Nu trivs jag jättebra, jag vill inte lämna.”

”Ja nu är det ändå kul med skolan.”

Även framtidstro är ett stort fokusområde i arbetet med ungdomarna. Vi arbetar material som handlar om drömmar, hopp och kortsiktiga och långsiktiga målsättningar. I intervjuerna frågade vi ungdomarna om de har drömmar om framtiden. Även före insatserna visade ungdomarna starka positiva resultat. Det gläder oss att se att ungdomarna kan drömma om framtiden och att många beskriver att de har positiva framtidsutsikter. Några ungdomar berättar om drömmar som gått i kras till följd av dålig självbild, men att de blivit stärkta av att se förebilder i vuxna på Maskrosbarn som tagit sig igenom uppväxten trots tuffa hemförhållanden.

”Jag hade många drömmar. Skådis, rockstjärna. Jag testade julkalender, två gånger testade jag, men det gick inte. Jag tänkte att jag var tjock så det gick inte. Sedan gick den bort den drömmen.”

”För min del så hjälpte det så himla mycket att se vuxna människor som har tagit sig igenom det, som klarar av sina liv. Att hamna i ett sammanhang med vuxna som har gått igenom samma sak gjorde så otroligt mycket. Om de kan göra det så kan jag också.”

Avslutning

Omkring 30 000 barn är placerade i familjehem eller på institution i Sverige. De barnen har stora överrisker för att gå ut grundskolan utan gymnasiebehörighet, många gånger ökad risk för svår psykisk ohälsa, fysisk ohälsa och utanförskap. Många satsningar har gjorts för att stärka familjehem och biologiska föräldrar, men desto färre till direkt stöd för barn trots att barn i samhällsvård är några av samhällets mest utsatta barn. Därför är vi otroligt stolta över vårt samarbete med Göteborgs stad och att vi har kunnat ge långsiktiga stödinsatser till 57 tonåringar som antingen har bott i familjehem, jourhem eller HVB-hem under 2021–2023. Vi har haft en oerhört fin samverkan med ungdomarnas socialsekreterare och familjehemsföräldrar, som har gett förutsättningar för ungdomarna att få ta del av ett stöd – som bara är för deras skull. Vi ser fina resultat i intervjuerna med de deltagande ungdomarna, och även i vår självskattningsdokumentation där vi följer ungdomarnas utveckling som en del av genomförandeplanen.

Genom stödinsatserna har ungdomarna blivit inbjudna till en viktig gemenskap – ett starkt nätverk av andra ungdomar och vuxna. De har fått leka och vara barn, men även fått arbeta med metodmaterial för att skapa positiva copingstrategier och för att minska deras psykiska ohälsa. Ungdomarna har skrattat och gråtit, busat och testat gränser, gett upp och kommit tillbaka, varit både arga och kärleksfulla. Vi har låtit dem vara allt det. De får vara sig själva och komma som de är med allt vad det innebär. Våra ledare har tålmod, engagemang, omåttlig energi under aktiviteter, men har även en trygg famn att tröstas i. Vi är övertygade om att det är därför vi skapar starka band som i sin tur leder till tillit och en tro på sin egen förmåga.

Arbetet i Göteborg fortsätter framåt och vi hoppas att du som läser det här blir inspirerad att också använda dig av stödinsatser som vänder sig direkt till placerade barn, oavsett om det är i vår eller i er egen regi. Stort tack till Göteborgs stad, som tidigt identifierade målgruppen som särskilt fokus för utvecklingsarbete och för vår fina samverkan.

Stort tack även till Vinnova som beviljade oss bidrag inom utlysningen "Civilsamhällets innovativa lösningar för ett hållbart samhälle".

Johanna Azar

Verksamhetschef Göteborg

Therése Eriksson

Utvecklingschef

November 2023

**MASKRÖ
SÅSBARN**

**Alla barn har
rätt till sin
barndom.**